

Сагайдак Ілля Вадимович

*Кандидат економічних наук, докторант кафедри соціальної філософії,
філософії освіти та освітньої політики*

Український державний університет імені Михайла Драгоманова (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0009-0000-8622-3704>

e-mail: i.v.sahaidak@udu.edu.ua

**ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ
ФІЛОСОФСЬКИХ КОНЦЕПЦІЙ**

Резюме

У статті проаналізовано філософсько-методологічні засади феномена «економічна політика», зокрема, вчення українських теоретиків першої та другої половини ХІХ століття, а також внесок сучасних науковців у розвиток економічної політики України. Обґрунтовано основні концепції українських економістів, таких як М. Балудянський, Т. Степанова, Д. Журавський, І. Вернадський, М. Бунге та М. Туган-Барановський, а також сучасні економічні школи, що формують підвалини економічної політики Української держави, зокрема, роботи О. Алімова, В. Базилевича, А. Гальчинського, В. Геєця та С. Злупка.

Розкрито сутність і основні характеристики феномена «економічна політика» в сучасному філософському дискурсі, зокрема, через призму розвитку української економічної думки та її інтеграцію у сучасні глобальні та національні контексти. Акцентовано увагу на міждисциплінарному характері економічної політики, яка інтегрує соціальні, екологічні, культурні та духовні чинники у процеси економічного розвитку. Підкреслено значення філософської антропології та філософії економіки як методологічного підґрунтя сучасних економічних реформ. Доведено, що сучасна економічна політика має ґрунтуватися на принципах справедливості, соціальної відповідальності, духовності та екологічної збалансованості.

Окреслено перспективи кооперації, енергетичної теорії праці та взаємозв'язку економічних процесів з екологічними та соціальними

факторами, що є основою для формулювання більш стійкої та справедливої економічної політики.

Ключові слова: економічна політика, філософія економіки, українська економічна школа, прогнозування, економічний розвиток, соціальні та екологічні аспекти.

Вступ

Економічне знання в своєму розвитку значною мірою спиралося на філософські роздуми про найвищі засади людського буття, що визначають людську діяльність і соціальне організування. Економічні теорії, що виникли з часів класичної політичної економії, не лише аналізують категорії як власність, вартість, попит, товар, гроші та капітал, але й обґрунтовують моделі побудови суспільства, що відповідають певним ідеалам. Сучасний розвиток економічної політики, на думку багатьох вчених, потребує нових філософських осмислень, особливо у контексті так званого «економізму», коли суспільство надмірно орієнтується на економічні цінності, ідеали та механізми.

У цей час виникає потреба переосмислення традиційних економічних ідеалів через призму філософської антропології та філософії економіки, що відкриває нові перспективи для розуміння ролі економічної політики в структурі суспільства. Це дозволяє сформулювати питання про необхідність інтеграції економічної науки з філософськими концепціями, аби вона не лише сприяла економічному зростанню, але й враховувала духовні, моральні та соціальні аспекти людської діяльності.

Загалом, виникає потреба перепроєктування економічної політики в рамках нових філософських дискурсів, що враховують складні соціальні, культурні та екологічні фактори, які визначають економічний розвиток у сучасному світі.

Ця стаття має на меті розкрити сутність «економічної політики» як феномена в контексті філософських ідей та концепцій, що формують сучасну економічну думку та практику.

Для всебічного застосування теоретико-методологічного інструментарію дослідження економічної політики ми маємо спиратись на наукові нароби як закордонних, так і вітчизняних вчених. Починаючи з першої половини XIX ст. варто відзначити наукові праці відомих українських дослідників, а саме М. Балудянського, Т. Степанова, Д. Журавського, І. Вернадського, які здійснили суттєвий концептуальний вплив на дослідження теоретичних та практичних економічних проблем. Зокрема, І. Вернадським були сформовані основи історії економіки та економічної думки. У другій половині XIX ст. відбувається утвердження наукових

українських шкіл у сфері економіки, які представлені діяльністю М. Бунге, М. Туган-Барановського. У сучасній, незалежній Україні відомими економістами, які створили власні наукові школи є О. Алимов, В. Базилевич, А. Гальчинський, В. Геєць, С. Злупко та інші. Їм вдалось досягти значних теоретичних та практичних результатів у створенні підвалин економічної політики Української держави.

Методи дослідження

Методологічною основою статті є поєднання філософського аналізу та історико-економічної реконструкції. Для досягнення мети дослідження використано комплекс взаємопов'язаних методів: історико-філософський метод — для з'ясування еволюції економічних ідей українських мислителів XIX — XX ст. та їхнього впливу на сучасну економічну політику; порівняльний аналіз — для зіставлення класичних економічних концепцій з новітніми підходами у філософії економіки; системний підхід — для розгляду економічної політики як цілісного феномена, що інтегрує економічні, соціальні, культурні та екологічні чинники; аксіологічний метод — для виявлення ціннісних засад економічної політики, її зв'язку з духовними і моральними орієнтирами суспільства; структурно-функціональний аналіз — для дослідження ролі різних наукових шкіл та окремих учених у формуванні сучасних економічних стратегій; прогностичний метод — для визначення перспектив розвитку економічної політики України в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій.

Застосування цих методів дало змогу поєднати історико-теоретичний та сучасний контекст, виявити спадкоємність і новаторство у розвитку української економічної думки та обґрунтувати необхідність її інтеграції у глобальний науковий дискурс.

Результати дослідження

Визначаючи філософсько-методологічні засади дослідження феномена «економічна політика» зупинимось на українській теоретико-методологічній складовій економічної політики (вчені та їх концепції).

Економічне знання під час свого зародження та розвитку спиралось на філософські роздуми щодо найвищих засад людського буття. Економічні теорії є не лише розміркуваннями про такі категорії як власність, вартість, попит, товар, гроші, капітал, але й системою обґрунтування певної моделі побудови людського світу. На даному етапі генези людства, коли утвердились теоретичні основи так званого «економізму», що спрямовує людину виключно до економічних цінностей та ідеалів, «виникає потреба переосмислення такої системи цінностей в контексті філософської антропології та філософії економіки. У такий спосіб філософських вимірів набуватимуть

економічна наука, економічна теорія (з усіма її складовими) та реальний економічний простір» [1, с. 286].

У свою чергу, М. Туган-Барановський розробив концепцію кооперації, вважаючи її найвищою формою суспільної організації, зазначаючи, що «все суспільство має стати кооперацією». Важливо, що ідея кооперації не трактується ним як виключно економічна, а вбирає в себе духовні та моральні цінності. У ХХ сторіччі ідеї кооперації була інтерпретована М. Руденко у «Теорії фізичної економії», яка доповнювала її суттєвим принципом дотримання законів природи як основи життєдіяльності суспільного організму. З точки зору М. Руденко, економічна наука — це наука, від якої залежить життя на Землі. «У людства є реальна можливість самознищення і причиною його буде в основному незнання і недотримання природних законів як фізичних, так і моральних» [2, с. 195].

Видатним представником економічної думки цього періоду був С. Подолинський — фундатор вітчизняної школи фізичної економії, теоретичний зміст якої становить його «енергетична теорія». С. Подолинський намагався узгодити працю з фізичними теоріями, створивши принципово нові засади відтворення. Характерно, що на той час, більшість шкіл ігнорувала взаємозв'язок людини з зовнішнім середовищем. Світоглядні основи концепції С. Подолинського знаходяться не лише у площині філософських та економічних теорій, а й вбирають в себе природничі науки. Дослідник одним з перших «поєднав поняття праця і розвиток зі зростанням потоку вільної енергії. Ми можемо говорити про пріоритет вітчизняної науки у формулюванні цієї проблеми. Фундаментальна робота С. Подолинського «Праця людини та її відношення до розподілу енергії» (1880), ідеї, які вперше висловив український учений, пройшли випробування часом і отримали розвиток у науці» [3, с. 131–132].

Загалом, наприкінці ХІХ початку ХХ століття сформувалась потужна Київська політекономічна школа. Вона утворилася у Київському імператорському університеті святого Володимира та з часом поповнилась талановитими науковцями Київського комерційного інституту. Згадуваний вище теоретик та реформатор М. Бунге став засновником цієї школи, об'єднавши плеяду провідних київських науковців у царині економіки. Мова йде про таких дослідників як А. Антонович, Д. Піхна, М. Цитович, Р. Орженцький, В. Железнов, О. Білімович, К. Воблій та Є. Слуцький [4, с. 185].

У контексті розвитку сучасної ринкової економіки підкреслимо, що у другій половині ХІХ ст. в Україні активно розвивалась проблематика підприємництва, визначалась роль підприємця як основного суб'єкта економічної системи. Вітчизняні вчені-економісти В. Железнов, І. Янжул, М. Туган-Барановський, Д. Піхно, А. Антонович, М. Цитович, І. Вернадський, К. Воблій, А. Камінка аналізували проблеми ролі та

значення підприємця у виробничій діяльності, створенні економічного прибутку, варіанти максимально ефективного втілення управлінських якостей підприємців та ін. При цьому проблема досліджувалась не ізольовано, а у взаємозв'язку з питаннями становлення ринкової економіки. Так, В. Железнов був переконаний у тому, що «підприємець ставить мету та регулює засоби її досягнення, виступає як постійний діючий орган економічного обліку, що визначає внутрішній стан підприємства та відношення його до зовнішнього для нього світу» [5, с. 163–164].

Отже, для розвитку економічної науки в Україні у другій половині XIX ст. — 20-х рр. XX ст. притаманні такі провідні риси: підвищення теоретико-методологічного рівня досліджень; плідна взаємодія західноєвропейських наукових шкіл з вітчизняними; розширення кола проблем, які досліджували українські наукові школи; конвергенція тенденцій під час розвитку вітчизняної економічної думки; дослідження новітніх явищ, процесів та тенденцій під час становлення та розвитку нових типів підприємств, визначення особливостей їх управління; багатогранний взаємозв'язок економічних процесів, економічної науки і освітньої діяльності у цій сфері; вироблення нових підходів щодо вирішення проблеми співвідношення державного регулювання економікою та розвитком приватного підприємства, визначення меж суспільних і приватних економічних інтересів тощо [6, с. 22–23].

Після встановлення радянської влади в Україні економічна наука розвивалась односторонньо в руслі марксистської ідеології. Тому доречно перейти до розгляду діяльності відомих вчених-економістів з 1991 року, з моменту проголошення незалежної Української держави.

Одним з корифеїв економічної думки в Україні по праву вважається академік О. М. Алимов. Його наукова та організаційна діяльність була спрямована на дослідження продуктивних сил України, що відобразилось у підготовці таких фундаментальних праць: Комплексна програма науково-технічного прогресу, Схема розвитку й розміщення продуктивних сил України на двадцятилітню перспективу. У даних роботах на базі всебічного структурного аналізу виокремлені характерні риси та тенденції відтворювального процесу, визначені стратегічні напрями удосконалення галузево-територіальної структури виробничих і соціальних аспектів у контексті розвитку економічного простору, що сприятиме підвищенню культурного, професійного та матеріального рівнів громадян. Також значним є внесок О. М. Алимова у вивчення економічного розвитку паливно-енергетичного сектору України. Роботи вченого та його учнів були присвячені таким проблемам як довгострокове прогнозування розвитку підсистем даного комплексу, виокремлення перспективних напрямів використання новітніх джерел енергії, розміщення енергоємних виробничих потужностей.

О. М. Алимов виступав категорично проти будівництва атомних теплоелектроцентралей у містах України та густонаселених територіях. У наукових працях 90-х років ХХ сторіччя він обґрунтовував важливість проведення соціально-економічних реформ в нашій державі та послідовно виступав проти знищення матеріально-технічної бази національної економіки. «Він здійснив важливі наукові розробки, на базі яких підготовлено й подано урядовим структурам низку обґрунтованих пропозицій щодо енергетичної безпеки країни, науково-технічної політики держави, структурної перебудови національної економіки, ефективного поєднання її ринкового й державного регулювання» [7, с. 157].

Наступним відомим фундатором економічної думки в Україні є академік В. Д. Базилевич, який створив наукову школу економістів-теоретиків. Серед головних напрямів його наукової діяльності можна визначити такі — дослідження та реалізація новітніх світових та вітчизняних парадигм історико-економічного спрямування; доведення метафізичної сутності економічних знань; всебічний аналіз теоретичних та методологічних проблем макроекономічних та мікроекономічних процесів; визначення особливих рис та протиріч глобалізаційних аспектів економічного розвитку, дослідження функціонування світових та національних галузевих ринків; «концептуальне обґрунтування теоретичних і практичних аспектів становлення й розвитку ринку інтелектуальної власності та страхового ринку» [8, с. 105]. Аналізуючи сучасні трансформаційні процеси в економіці, В. Д. Базилевич та його послідовники всебічно досліджували низку стрижневих мегатрендів у розвитку економічного простору, а саме: глобалізація, фінансіалізація, інформатизація, інтелектуалізація та соціалізація [9, с. 5–6].

У контексті нашої наукової розвідки варто згадати відомого економіста А. С. Гальчинського, який став «головним архітектором» комплексних перетворень, в результаті реалізації яких економічні показники України сягнули найвищого рівня за відому нам історію незалежної України. Західні експерти називали економічні досягнення України у 2000 — 2004 роках, ідейним натхненником яких був А. С. Гальчинський, українським економічним дивом. Низка новаторських ініціатив з вирішення актуальних економічних проблем належало саме А. С. Гальчинському: мова йде про грошово-банківську, бюджетну, земельну, пенсійну та інші реформи. Науковцю вдалося вибудувати прогресивну (принципово нову) концепцію постіндустріального світобачення у економічній науці. У своїх наукових працях він обґрунтував, що постіндустріальна економіка має ознаки дисипативного гетерогенного середовища, що вбирає в себе різноякісні структурні компоненти, які співвідносяться на основі принципів самоорганізації складно-організованих систем. Для опису такої економічної

моделі А. С. Гальчинський використовує концепт «синергетична економіка», в якій макросоціоекономічна рівновага утворюється завдяки пріоритету горизонтальних відносин. Згідно цієї економічної моделі домінуючим є принцип самоорганізації кожного окремого структурного компонента економічної системи. В ній реалізується принципово важливе завдання конвергенції системи — утворення конструктивного взаємовпливу її різноякісних елементів. «При цьому функціональне послаблення раціональних економічних детермінантів та зростання ролі суб'єктивного начала світової економіки розглянуто як прояви інерційного відставання організаційно-економічних відносин від якісних змін у техніко-економічному розвитку, які інтернаціоналізували відтворювальні процеси» [10].

Одним з фундаторів української економічної думки можна також вважати В. М. Геєця, який став засновником наукової школи у галузі макроекономічних досліджень — теорія і моделі економічного прогнозування, фінансова безпека, бюджетна і боргова політика, оподаткування й податкове стимулювання розвитку економіки. В. М. Геєць обґрунтував стратегічні напрями розвитку економічних процесів в Україні у довгостроковій перспективі: розкрив взаємодію цільових орієнтирів стабільного економічного прогресу у контексті підвищення показників якості життя громадян, важливих інституційних змін, інноваційних та інвестиційних проблем модернізації економічних відносин, «структурно-технологічного оновлення та інтеграції на цій основі у світову економіку» [11].

У своїх наукових працях В. М. Геєць критично аналізує стан національної економіки. На його думку, вітчизняна економіка, незважаючи на утворення ринкового середовища має низку ознак квазіекономіки. Зберігаючи та частково розвиваючи високоіндустріальний характер виробництва в атомній енергетиці, аерокосмічній галузі, ІТ-сфері, в Україні спостерігається тенденція падіння промислового виробництва. Такий стан економіки є однією з причин падіння рівня життя населення, коли близько 50% громадян потребують соціальної допомоги з боку держави. Враховуючи такі тенденції, В. М. Геєць робить висновок про те, що Україна належить до країн “периферійного капіталізму”, економіка яких має специфічну структуру. Здійснивши ґрунтовне дослідження, стану вітчизняної економіки з науковим колективом очолюваного ним Інституту економіки та прогнозування НАН України та Центром Разумкова В. М. Геєць констатує, що структура української економіки суттєво деградувала враховуючи ті процеси, які відбуваються у країнах-лідерах ринкової економіки. У підсумку він формулює висновок про те, що результатом здійснених трансформацій економічної системи України стало «структурне спрощення економіки та її наближення до структурних характеристик менш розвинутих країн світу, який супроводжується послабленням потенціалу економічного

зростання. Відповідно, інститути української економіки є несформованими до рівня вимог суспільства і мають ознаки екстрактивних замість необхідних інклюзивних» [12, с. 4].

На жаль, вищезначені негативні тенденції розвитку економіки України лише поглибилися в умовах російсько-української війни. Разом з тим, у післявоєнний період Україну чекає структурна перебудова економіки, яка відкриває низку стратегічних перспектив позитивного характеру для нашої держави.

Аналізуючи внесок вітчизняних вчених економістів у розвиток наукової думки варто згадати діяльність професора С. М. Злупка, який у 1985 р. у монографічному дослідженні сформулював оригінальну концепцію під назвою «екогомологія». У низці його праць були розроблені базові принципи екогомології як нового наукового напрямку. Екогомологія розкриває системну взаємодію декількох важливих проблем: збереження зовнішнього середовища, розвиток економічних процесів у соціумі, становлення людини як особистості та її вдосконалення у психологічно-інтелектуальному та духовно-моральному вимірах. Як стверджує І. Ткач, «жоден інший науковий напрям не охоплює таку системну проблематику. Ми глибоко переконані, що цей термін має право не лише на існування, а й заслуговує на широку увагу наукового світу» [13, с. 127].

У своїх наукових обґрунтуваннях екогомологічної парадигми С. М. Злупко спирався на дослідження проблеми зайнятості трудових ресурсів, еколого-економічну проблематику, а також на теоретичні напрацювання у сфері економічної кібернетики. Саме такий комплексний та міждисциплінарний підхід сприяв формулюванню нетривіальних оцінок проблем розвитку суспільства, створив підґрунтя для подолання вузько-галузевої інтерпретації тенденцій економічного розвитку. Задіявши принципи системного підходу до аналізу економічних, екологічних, психологічних процесів з врахуванням екзо та ендогенних чинників, досліднику вдалось спостерігати органічну єдність екологічних та економічних систем, в епіцентрі яких перебуває Людина в усіх її вимірах [14, с. 21].

У екогомологічній концепції С. М. Злупка новаторськими є низка науково доведених теоретико-методологічних ідей. Зокрема мова йде про: екогомологічну концепцію людського розвитку як новаторського напрямку сучасного економічного дискурсу; концепцію структури методології економічних досліджень, яка вбирає в себе базові світоглядні конструкти економіки та проблему синтезу діалектичної та метафізичної парадигм; онтологічну концептуалізацію економічних систем у контексті нового економічного світобачення; критичний аналіз аксіологічних підстав економічних відносин як обґрунтування екогомологічної парадигми; структурну модель опису економічного простору з урахування напрацювань

екомологічної парадигми; класифікацію економічних систем на основі функціонально-цільового критерію; комплексне обґрунтування важливості введення категорії «духовність» у систему основних економічних понять; «запровадження поняття активного та пасивного інформаційного середовища, що розкривають дуалістичну суть нової економіки» [13, с. 11–12].

Екомологічна парадигма є вельми актуальною у контексті пошуків балансу розвитку економіки та збереження природного середовища. Її значущість зростає і у зв'язку з подоланням негативних економічних та екологічних наслідків російсько-української війни.

Висновки

Вивчення філософсько-методологічних засад економічної політики свідчить, що економічна політика органічно пов'язана з державотворчою, правовою, культурною, освітньою діяльністю, зокрема в контексті розвитку української економічної думки. Важливою є інтеграція економічних підрозділів (бюджетний, інвестиційний, грошово-кредитний, екологічний та інші) у єдину державну стратегію розвитку.

Українські економісти XIX століття, зокрема М. Балудянський, Т. Степанова та І. Вернадський, здійснили суттєвий концептуальний вплив на економічну політику. Пізніше, представники таких шкіл, як М. Бунге та М. Туган-Барановський, значно вплинули на формування економічних підвалин української держави.

Сучасні вчені (О. Алимов, В. Базилевич, А. Гальчинський, В. Геєць та С. Злупко) активно сприяють розвитку української економічної політики, підкреслюючи необхідність інтеграції соціальних, екологічних та економічних аспектів для забезпечення сталого розвитку.

З'ясовано, що негативні економічні тенденції в Україні поглиблюються через російсько-українську війну, але післявоєнний період відкриває нові можливості для структурної перебудови економіки, що може призвести до стратегічних позитивних змін у розвитку держави.

Ці висновки підкреслюють важливість інтеграції економічної політики з іншими аспектами суспільного життя та визнання значення внеску вітчизняних теоретиків у розвиток економічних процесів.

Список посилань

1. Курбет О. П. Київська політекономічна школа та світова економічна думка. Сучасні економічні теорії: історія, методологія та перспективи розвитку: зб. матеріалів Всеукр. Круглого столу; 10 листоп. 2016 р. Київ: КНЕУ, 2016. С. 185–188.
2. Цаповська М. В. Роль прогностичних ідей представників української економічної думки другої половини XIX — початку XX ст.

- у розвитку сучасної економічної теорії. Сучасні економічні теорії: історія, методологія та перспективи розвитку: зб. матеріалів Всеукр. Круглого столу; 10 листоп. 2016 р. Київ: КНЕУ, 2016. С. 193-196.
3. Гайдуцький П., Жаліло Я., Макаренко І. Науковець-економіст, який випереджав час. Економіка України. 2022. № 11. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-07/naukovec-ekonomist-yakiy-viperedzhav-chas.pdf> (дата звернення: 5.02.2025).
 4. Леоненко П. М. Українські школи в економічній науці (XIX ст. — 20-ті рр. XX ст.). Сучасні економічні теорії: історія, методологія та перспективи розвитку: зб. матеріалів Всеукр. Круглого столу; 10 листоп. 2016 р. Київ: КНЕУ, 2016. С. 21-26.
 5. Кулагіна І. І. Філософська основа економічних теорій: історичний вимір. Інноваційна Україна: креативні ідеї та проекти: зб. доп. 87-ї наукової студентської конференції, 4 — 13 травня 2020 р. Київ: КНЕУ, 2020. С. 285 — 287.
 6. Науковці України еліта держави. Видавництво «Логос Україна». URL: <http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=nued&id=24> (дата звернення: 5.02.2025).
 7. Злупко С. М. Екогенологічні засади ефективної регіональної політики. Соціально-економічні дослідження в перехідний період (Щорічник наукових праць). Львів, 1999. Вип. VIII. С. 20-34.
 8. Базилевич В. Д. Сучасна економічна теорія: в пошуках нової парадигми. Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. 2013. № 146. С. 5-7.
 9. Воробйова Л. В. Українська школа фізичної економії у світовому економічному просторі. Сучасні економічні теорії: історія, методологія та перспективи розвитку: зб. матеріалів Всеукр. Круглого столу; 10 лист. 2016 р. Київ: КНЕУ, 2016. С. 131-135.
 10. Геєць В. М. Ендогенізація розвитку економіки у вимірі рівноправності відносин держави, бізнесу та суб'єктів голосування. Економіка України. 2018. № 7 (680). С. 3-19.
 11. 75-річчя члена-кореспондента НАН України В. Д. Базилевича. Вісник НАН України. 2024. № 5. С. 105.
 12. Герасимчук М. С. Видатний вчений-економіст. До 75-річчя академіка НАНУ О. М. Алімова. Історія народного господарства та економічної думки України. Міжвід. Зб. наук. праць. 2000. Вип. 31-32. С. 155-158.
 13. Ткач І. І. Теоретико-методологічні засади екомологічної парадигми: моногр. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 488 с.

14. Кудласевич О. М. Підприємець як центральна фігура підприємницької діяльності у працях українських учених-економістів другої половини XIX — початку XX ст. Сучасні економічні теорії: історія, методологія та перспективи розвитку: зб. матеріалів Всеукр. Круглого столу; 10 листоп. 2016 р. Київ: КНЕУ, 2016. С. 163-167.

References:

1. Kurbet, O. P. (2016). Kyiv School of Political Economy and World Economic Thought. Modern Economic Theories: History, Methodology and Development Prospects: Proceedings of the All-Ukrainian Round Table (November 10, 2016) (pp. 185 — 188). Kyiv: KNEU.
2. Tsapovska, M. V. (2016). The Role of Forecasting Ideas of Representatives of Ukrainian Economic Thought of the Second Half of the 19th — Early 20th Century in the Development of Modern Economic Theory. Modern Economic Theories: History, Methodology and Development Prospects: Proceedings of the All-Ukrainian Round Table (November 10, 2016) (pp. 193 — 196). Kyiv: KNEU.
3. Haidutskyi, P., Zhalilo, Ya., & Makarenko, I. (2022). An Economist Who Was Ahead of His Time. *Economy of Ukraine*, 11. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-07/naukovec-ekonomist-yakiy-viperedzhav-chas.pdf>.
4. Leonenko, P. M. (2016). Ukrainian Schools in Economic Science (19th — 1920s). Modern Economic Theories: History, Methodology and Development Prospects: Proceedings of the All-Ukrainian Round Table (November 10, 2016) (pp. 21 — 26). Kyiv: KNEU.
5. Kulahina, I. I. (2020). Philosophical Foundations of Economic Theories: A Historical Dimension. *Innovative Ukraine: Creative Ideas and Projects: Proceedings of the 87th Scientific Student Conference (May 4 — 13, 2020)*, 285 — 287. Kyiv: KNEU.
6. Scientists of Ukraine — the Elite of the State. (n.d.). Logos Ukraine Publishing House. <http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=nued&id=24>
7. Zlupko, S. M. (1999). Ecogomological Foundations of Effective Regional Policy. *Socio-Economic Research in the Transition Period (Annual Collection of Scientific Papers)*, VIII, 20 — 34. Lviv.
8. Bazylevych, V. D. (2013). Modern Economic Theory: In Search of a New Paradigm. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv*, 146, 5 — 7.

9. Vorobiova, L. V. (2016). Ukrainian School of Physical Economy in the Global Economic Space. *Modern Economic Theories: History, Methodology and Development Prospects: Proceedings of the All-Ukrainian Round Table (November 10, 2016)*, 131 – 135). Kyiv: KNEU.
10. Heiets, V. M. (2018). Endogenization of Economic Development in the Dimension of Equality of Relations between the State, Business, and Voting Subjects. *Economy of Ukraine*, 7(680), 3 – 19.
11. 75th Anniversary of Corresponding Member of the NAS of Ukraine V. D. Bazylevych. (2024). *Bulletin of the NAS of Ukraine*, 5, 105.
12. Herasymchuk, M. S. (2000). An Outstanding Economist: On the 75th Anniversary of Academician O. M. Alymov. *History of National Economy and Economic Thought of Ukraine: Interdepartmental Collection of Scientific Papers*, 31 – 32, 155 – 158.
13. Tkach, I. I. (2014). *Theoretical and Methodological Foundations of the Ecomological Paradigm*. Ternopil: TNEU.
14. Kudlasevych, O. M. (2016). The Entrepreneur as the Central Figure of Entrepreneurial Activity in the Works of Ukrainian Economists of the Second Half of the 19th – Early 20th Century. *Modern Economic Theories: History, Methodology and Development Prospects: Proceedings of the All-Ukrainian Round Table (November 10, 2016)*, 163 – 167. Kyiv: KNEU.

Illia Sahaidak

PhD in Economics, Doctoral Candidate at the Department of Social Philosophy,

Philosophy of Education, and Educational Policy

Dragomanov Ukrainian State University (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0009-0000-8622-3704>

e-mail: i.v.sahaidak@udu.edu.ua

**ECONOMIC POLICY IN THE CONTEXT OF MODERN
PHILOSOPHICAL CONCEPTS**

Abstract

The article analyzes the philosophical and methodological foundations of the phenomenon of «economic policy», in particular the teachings of Ukrainian theorists of the first and second halves of the 19th century, as well as the contributions of contemporary scholars to the development of Ukraine's economic policy. The key concepts of Ukrainian economists such as M. Baludyansky, T. Stepanova, D. Zhuravsky, I. Vernadsky, M. Bunge, and M. Tugan-Baranovsky are substantiated, along with modern economic schools that shape the foundations of the Ukrainian state's economic policy, including the works of O. Alymov, V. Bazylevych, A. Halchynsky, V. Heiets, and S. Zlupko.

The essence and main characteristics of the phenomenon of «economic policy» are revealed in the context of modern philosophical discourse, particularly through the prism of the development of Ukrainian economic thought and its integration into contemporary global and national contexts. Emphasis is placed on the interdisciplinary nature of economic policy, which integrates social, ecological, cultural, and spiritual factors into the processes of economic development. The significance of philosophical anthropology and the philosophy of economics as the methodological foundation of modern economic reforms is highlighted. It is proven that modern economic policy must be based on the principles of justice, social responsibility, spirituality, and ecological balance.

The prospects of cooperation, the energetic theory of labor, and the interconnection of economic processes with ecological and social factors are

outlined as the basis for shaping a more sustainable and equitable economic policy.

Keywords: economic policy, philosophy of economics, Ukrainian economic school, forecasting, economic development, social and ecological aspects.

Стаття надійшла до редакції 12.02.25

© Сагайдак І. В., 2025